

de heidedracht.

In dit artikel is sprake van een pathogeen als veroorzaker van de bijensterfte. Waaraan kun je daarbij denken. Van sommige virussen, zoals het DWV (kreukelvleugelvirus), is bekend dat zij virulent geworden zijn. Zij kunnen een bijenvolk infecteren zonder overdacht van varroamijten. Virussen staan bekend om hun hoge mutatiesnelheid. Het is denkbaar dat een variant van een van de bekende virussen verantwoor-

delijk is voor de bijensterfte. Dit zou een verklaring bieden voor het gegeven dat bestrijding van de varroamijt geen vrijwaring geeft voor de optredende bijensterfte.

Referenties

Fries I en Camazine S. (2001). *Apidologie* 32: 199-214
Zee, R. van der (2006). Bijensterfte 1. *BIJEN* 15(5): 142-143
Zee, R. van der (2006). Bijensterfte 2. *BIJEN* 15(6): 174-176

bijen

DE LEZER SCHRIJFT

Sterfte bijenvolken

204

De zomer van 2005 was uitzonderlijk lang, een record, met veel warme dagen tot ver in de herfst. Als amateur-entomoloog ving ik in de eerste week van november nog wilde bijen op composieten op de Kraloër hei. De hei heeft veel honing gegeven; de bijenkasten zaten tot in de onderbak vol. De volken kwamen half september met een zeer klein broednest thuis. Dus weinig jonge bijen. Toen de honing eraf was moesten ze nog winterbijen maken met een klein volk. De winterbijen die toen geboren werden, zijn door de lange warme herfst haalbijen geworden. Onnatuurlijk. Deze bijtjes gingen halfversleten de winter in en een vroege dood tegemoet. Dit is mijn gedachte. Ik ben 64 jaar imker en heb dit nog niet eerder meegemaakt. Een sterfte van één op de 10 of 15 volken is normaal. Dit nu is ongekend. Ik had zes volken ingewinterd. Eén had een stille moerwisseling. Is normaal. De andere vijf kwamen begin april de winter uit met volkjes zo groot als een vuist. Het werd verenigen in plaats van kunstzwermen maken. Volgens mij zijn de mooie herfst en de lange winter in het nadeel van mijn bijen geweest.

Berthus Padberg, Groningen

Dode volken

Berichten over dode bijenvolken zijn er helaas weer volop. Vroeger was de winter voor de imker een tijd van rust, zeker als hij zijn lievelingen genoeg suiker had gevoerd om elke winter aan te kunnen. Tegenwoordig wachten we met angstige spanning of ze nog leven. Als ze leven is de schrik nog niet over, zullen ze het voorjaar wel goed doorkomen? Er is geen duidelijke oorzaak voor deze narigheid aan te geven hoewel we wel vermoeden dat het te maken heeft met wat de imker doet. Onderstaande brief wijst ook in die richting. Graag breng ik die ter kennis van alle imkers.

Vandaag ben ik bij een bevriende imker geweest: alle

volken op één na (een opzetter) dood. In de zomer niet bestreden. Op mijn bijenstand in de stad alles dood. Laat in het jaar bestreden met mierenzuur. Andere collega: bijna alles dood. Bestrijding onbekend.

Verschillen

Omdat we onszelf hierover vragen stellen geef ik hier enkele overwegingen:
Ik heb op mijn stand in mijn woonplaats een steekproef gehouden: alle volken die netjes op tijd zijn behandeld met thijmolie leven, niets mee aan de hand.
Van de groep heivolken: twee leven, de rest dood. (laat behandeld; 1x mierenzuur). Beeld: Aan het nog aanwezige gesloten broed kun je zien dat het grote volken zijn geweest. In het najaar niets aan de hand, suiker vlot opgenomen. Nu: klein kluitje dode bijen op gesloten broed en een hoop dode bijen op de bodem. Ook een aantal met nog nauwelijks bijen in de kast. Bij de volken met bijen op de bodem heeft het virus waarschijnlijk later (in een koude periode?) toegeslagen. Bij de lege kasten hebben de zieke bijen waarschijnlijk nog kans gezien om de kast te verlaten: het virus heeft vroeger toegeslagen.

Mijn hypothetische conclusie is:

1. Waarschijnlijk hetzelfde virus als twee jaar geleden.
2. Dode volken zijn niet, onvoldoende of te laat behandeld.
3. Bij op tijd behandelde volken geen probleem.

Lering voor 2006

1. Meteen na de lindedracht intensief behandelen.
2. Eventueel in 2006 opzetters maken voor de productievolken van 2007 die steeds intensief behandeld worden, bijvoorbeeld met thymolie.
3. Productievolken 2006 in 2007 saneren en intensief behandelen in het voorjaar. Opzetters daarvan maken voor 2008: op nieuwe raat zetten en behandelen.

Paul van Doremalen, Nistelrode